

ШЛЯХ

1·2 (6·7) 1990
СТУДЗЕНЬ
ЛЮТЫ

БЮЛЕТЭНЬ БЕРАСЬЦЕЙСКИХ РЕГІЯНАЛЬНЫХ
РАД БНФ «АДРАДЖЭНЬНЕ»
ВЫДАЕЦА 3 САКАВІКА 1989 ГОДА

ОБРАЩЕНИЕ

ДИСКУССИОННОГО КЛУБА "ДИАЛОГ"
БРЕСТСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Товарищи! Так же, видимо, как и вы, мы очень обеспокоены медленным ходом перестройки и обострением социально-экономического кризиса в нашей Республике. Наш клуб был создан в январе 1989 года. Клуб ставит своей целью всемерное содействие подлинно революционным перестроечным процессам, направленным на то, чтобы наша страна, Республика, область, город, стали экономически сильными и процветающими.

Мы считаем, что одной из главных причин кризисного положения является существующая система политической власти, когда обществом от имени народа фактически управляет небольшая, изолированная от народа группа партийно-государственного аппарата, а сам народ от реальной власти оказывается отстраненным.

Мы — за полномочие Советов народных депутатов, избранных действительно демократическим путем; за полномочие Советов, в которых собираются смелые, компетентные и принципиальные люди, готовые постоять за интересы народа, конкретной, целенаправленной работой способствовать реализации этих интересов.

Всем нам, как воздух, нужны:

- реальная экономическая самостоятельность, реальный суверенитет нашей Республики;
- истинно правовое государство, в котором законные интересы каждого его гражданина стали бы первейшей заботой государства;
- национальное возрождение белорусского народа и национальных меньшинств, проживающих на территории Республики, укрепление дружбы народов;
- полнокровное, равноправное развитие всех форм собственности, исключая эксплуатацию человека другим человеком и государством;
- реальная социальная справедливость/ликвидация всех привилегий "номенклатуры", привилегии могут быть только у детей, стариков, малообеспеченных слоев населения/;
- экологически чистая окружающая среда;
- культурное и нравственное возрождение народа;
- качественное народное образование и медицинское обслуживание;
- органы массовой информации, независимые от субъективного взгляда того или иного "начальствующего" лица.

ЧЕРНОБЫЛЬ — знак нашей беды и боли. Спасение жертв Чернобыльской трагедии /не допустить новых жертв/ — наша первейшая задача. Жизнь человека — дороже всего!

Мы за мирный переход власти в руки народа в лице Советов народных депутатов. Мы готовы к сотрудничеству со всеми демократическими силами. Мы за подлинную гласность и добрую волю.

Активное участие в выборах, голоса, отданные за достойных кандидатов в депутаты — залог необратимости, расширения и углубления перестройки!

ВАШ ГОЛОС МОЖЕТ ОКАЗАТЬСЯ РЕШАЮЩИМ!

ВСЯ ВЛАСТЬ — НАРОДУ!

ЕСЛИ МЫ ЕДИНЫ — МЫ НЕПОБЕДИМЫ!

ХРОНИКА: ХРОНИКА: ХРОНИКА

Берасье, 24 СЬНЕЖНЯ. Адбыўся мітынг, на якім прысутнічала больш за 1500 чалавек. На мітынгу выступілі Ю.Калыка /намеснік старшыні БНФ/ і В.Буйвал /сябра Саюму БНФ/ зь Менску. Былі прыняты ўхвалы /рэзалюцыі/ з патрабаваньнямі рэгістрацыі БНФ, скасаваньня шостага артыкула Канстытуцыі, недавер Я.Сакалову і салідарнасьць з Румынскім народам, які перамог у выніку рэвалюцыі.

Берасье, 9 СТУДЗЕНЯ. Мясцовая Вандэя забараніла правядзеньне агульнагародскога мітынгу на стадыёне "Будаўнік", ініцыятарамі правядзеньня якога выступілі Берасьцэйская Рада БНФ і гаркам ЛКСМБ.

Берасье, 21 СТУДЗЕНЯ. Нядаўна зь Берасьця ў Маскву на адрасы Камітэту па нацыянальных пытаннях і МУС СССР былі накіраваны лісты з наступным зьместам:

"Трабуем выводу беларускіх солдат из Нагорного Карабаха. Напрасно ждуть депутаты, страна, что вчерашние школьники, слабые, необученные, решат национальный вопрос, наведут порядок. Кто наши солдаты, если в них бросают камни народы двух Республик?"

Сколько можно терзать души матерей? Мы не спим ночами, слезы не высыхают на наших лицах. Хватит нам Чернобыля. Если в ближайшее время не помирите /на основе взаимных уступок/ народы Нагорного Карабаха, мы отзовем своих детей на Родину.

Матери, гор.Брест."

Аўтары гэтых лістоў зьявіліся ў Рэгіянальную Раду БНФ, дзе выказаліся за права грамадзянаў Беларусі адбываць вайсковы абавязак на тэрыторыі Рэспублікі. Яны гатовыя галасаваць за кандыдатаў, якія выступаюць за прыняцьце такога Закона.

/Працяг на ст.2/

ЗАБАСТОўКА НА "КУЗЛІТМАШ"

Група падтрымкі БНФ Пінскага вытворчага аб'яднаньня "Кузлітмаш" была арганізавана папярэдняй забастоўка, для якой заклікала міжрэгіянальная дэпутатская група.

11 сьнежня а 10 гадзіне ва ўсіх пэжах "Кузлітмаша" зьявіліся прадстаўнікі парт-, праф- і адміністрацыйнага апарату, дэманструючы гатоўнасьць зафіксаваць кожную праяву вольнадумства. Нягледзячы на гэта, каля 300 чалавек сьпілі працу. У 10-30 на тэрыторыі аб'яднаньня адбыўся мітынг, на якім была прынята ўхвала /рэзалюцыя/ з патрабаваньнем скасаваньня шоста артыкула Канстытуцыі.

16 сьнежня на "Кузлітмаше" зьявіўся старшы памочнік пракурора горада. Прэсінг, пагрозы, пракурорскія перасьцярогі... Адміністрацыя аб'яднаньня — сваімі сродкамі — актыўна падтрымала "защитника законности". Але рабочыя ўжо пераступілі праз страх.

г.Пінск, ПІНУК.

Менск, 10 ЛЮТАГА. Адбыўся Беларускі Дэмакратычны Форум, на які з'ехаліся больш за 120 кандыдатаў у народныя дэпутаты БССР, у тым ліку і зь Берасьцейскай вобласьці. На Форуме быў прыняты зварот да грамадзян Беларусі, расправавана тактыка вядзеньня перадвыбарчай барацьбы.

Берасьце, 10 ЛЮТАГА. Сябры БНФ "Адраджэньне" зь відэакамерай наведлі персанальныя дачы кіраўнікоў вобласьці, якія былі замаскіраваны пад назвай: "Пятровіцкае лясыцтва. Аб'ект грамадзянскай абароны". Відэасюжэт пра гэты таямнічы аб'ект адасланы ў перадачу "Крок". На жаль, інтэр'ерызьнятыя ў сюжэце, праз тэндзень былі зьнішчаны: абкам раптам вырашыў перадаць дачы мясцоваму калгасу.

Маларыта, 11 і 18 ЛЮТАГА. У гэтыя дні адбываліся несанкцыянаваныя мітынгі пратэсту супраць зловжываньняў мясцовых прадстаўнікоў партпарату. На мітынгу прыняты ўхвалы з патрабаваньнем рэгістрацыі БНФ "Адраджэньне", адстаўкі і скасаваньня райкама партыі, выказаны недавер Брэсцкаму абкаму КПБ. Адзін з арганізатараў мітынгу служкамі мясцовай "Феміды" пасаджаны на 15 сутак.

Берасьце, 13 і 20 ЛЮТАГА. Адбыліся сходны, на якіх быў сфарміраваны з кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага, абласнога і гарадскога Саветаў "Дэмакратычны блок" на аснове выбарчай платформы БНФ.

СТРАХ ПАЗБАЎЛЯЕ РОЗУМУ

Пасьля мітынгу 24 сьнежня ў гаркаме перапалох: паўтары тысячы удзельнікаў мітынгу выказаліся ў падтрымку БНФ і яго выбарчай платформы, амаль аднагалосна прынялі ўхвалу супраць шостага артыкула Канстытуцыі, супраць прывілей, якімі наменклатура падсаладзіла сваё п'якае існаваньне, выказалі недавер аж самаму Я.Сакалову. Партыйныя вярхі зьбіралі нарады, каб знайсці вінаватых, якія "не абаранілі гонар партыі".

Берасьцейская Рада БНФ "Адраджэньне", разумеючы клопат гаркама КПБ, прапанавала А.Лалкову /першаму сакратару гаркама/ выправіць становішча — правесці сумесны агульнагарадскі перадвыбарчы мітынг. Але гаркам не хапеў "абараняць гонар партыі" прылюдна, ён адмовіўся ад прапановы. Можа яму няма чаго сказаць людзям пра сваю платформу? Наўрад. Проста самі ведаюць, што платформа мае толькі дэкларацыю аб перадачы ўлады Саветам, бо як і калі гэта будзе — у платформе ні слова, і людзі зразумеюць, што партыя ніякай ўлады нікому ніколі не зьбіраецца перадаваць.

Але ідэя Рады БНФ падтрымалі камсомольцы. 5 студзеня прадстаўнікі Фронту і гаркама ЛКСМБ падалі ў гарвыканкам заяву аб правядзеньні 14 студзеня на стадыёне "Будаўнік" агульнагарадскога мітынгу на тэму: "Актыўны ўдзел у выбарах — Ваш уклад у перабудову!". Праз чатыры дні гэты крок камсомола заўважыла рэспубліканская газета "Знамя востра", дзе ў артыкуле "Чтобы не пришлось краснеть" пісала:

"Бюро горкома комсомола откликнулось на предложение неформалов о проведении в ближайшее время митинга по обсуждению предвыборных платформ. Решено принять в нем самое активное участие. Ведь свою позицию нужно отстаивать гласно, принародно. Итак, брестские комсомольцы, скажем так, зашевелились."

Але ў той жа дзень гэтае "шевеление" было спынена. Гарадскія ўлады "перадалі права рашэньня" па гэтай пытаньню Маскоўскаму райвыканкаму /як і напярэдадні Дзядоў — у Ленінскі райвыканкам/. Райвыканкам спачатку дазволіў мітынг... у зале БЭМЗа /каб дэмакратызаваньне і галоснасьць не выходзіла за сьпэцыялізацыю, а не на стадыёне. На гэтым і разьвіталіся. Праз гадзіну, ужо без паседжаньня выканкама, новае рашэньне — мітынг забараніць, бо гаркам КПБ мае дыскусійную трыбуну, дзе кожны можа "дыскутаваць".

Але нам здаецца, што прычынай — страх страціць ўладу, страх больш ня быць "служкай народу", страх, які пазбаўляе розуму.

Р.Б. і У.Б.

Я простой человек, но заинтересован в революционной перестройке на местах, в жизни нашего города, области, Республики и страны в целом. По возможности кратко я постараюсь высказать свое личное мнение о митинге, проведенном 25 февраля сего года на стадионе "Динамо" в Бресте.

Несмотря на слухи, достаточно насытившие город о том, что на митинг из Менска должна прибыть группа боевиков, что без погромов никак не обойдется, я все-таки решил пойти на первый такой крупный в нашем городе митинг.

Когда приближался к стадиону, был уже слышен голос ораторов. Народ стекался к проходной на стадион, где мужчина и женщина продавали газету-малотиражку. Купил и я один экземпляр за 25 копеек. Дальше стоял ящик-копилка — пожертвовал один рубль Белорусскому Народному Фронту. Вошел на стадион, достал из кармана газету, просмотрел ее. Не найдя ничего такого, что сразу привлекало бы внимание, положил в карман с мыслями — дома разберусь. Стал внимательно прислушиваться к речам выступающих, одновременно наблюдая за присутствующими.

Выступления кандидатов-аппаратчиков воспринимались, в основном, шумом, улюлюканьем, даже свистом. Оно и понятно: кандидаты-партийцы свои речи произносили в "старых, добрых традициях", что народу уже изрядно надоело за многие годы. Кандидатов в депутаты от БНФ "Адраджэньне" встречали и провожали более благожелательно. "Неформалы" выступали в основном со своими предвыборными платформами, в некоторой степени новообещающими, поэтому они получали и аплодисменты. Мой сосед по скамейке, мужчина средних лет, заметил: "А публика реагирует точно и дружно!"

Проанализировав услышанное и увиденное на митинге, я пришел к выводу, что если нынешняя перестройка — революция, то она проходит бескровно-демократическим путем, обновляя жизнь и сбрасывая пути партийно-командно-административной системы, системы горедиктаторов.

Все мы прекрасно знаем и помним лозунги, когда партия хвалила самую себя, и знаем, что она руководила всем в государстве. Знаем, что во главе страны Советов был "коллективный разум" ЦК КПСС, и это он превратил всех нас в крепостных.

Нелегко сейчас партии в дискусионных перепалках с БНФ завоевать симпатии народных масс. Этой партии поэтому надо не доказывать свою невиновность за прошлое, а извиниться публично перед народами нашей страны. Партии не верят, из-за этого и перестройка на тормозах. А ведь если перестройка захлебнется, то будут обвинять в этом БНФ. Не надо партии идти на конфронтацию с БНФ, с народом. Ведь не сложно определить, что БНФ это уже сила, с которой не считается нельзя. Дайте полномочия БНФ, вот тогда по Закону можно будет с него и спросить. Словом, БНФ надо зарегистрировать и конкурировать с ним. Так или иначе, но придется с этим согласиться, но чем раньше это произойдет, чем раньше партия признает другие общественные организации, чем скорее поберет в своей идеологии консерватизм, тем скорее мы ощутим дыхание перестройки в нашей многострадальной стране в материальной, духовной и других областях общественной жизни, тем быстрее продвинемся к намеченной цели — построению правового государства. Консервативно настроенным аппаратчикам надо хорошо усвоить, что возврата к прошлой диктатуре одной партии дорога закрыта.

Но не всегда из-за консервативного аппарата выходят из партии. Мне кажется, что одна часть тех, кто в настоящее время сдали партийные билеты — находились и ранее в партии с расчетом на привилегии, а когда привилегии стали аннулироваться, когда стали выбирать на руководящие должности, они поняли: незачем и невыгодно за просто так платить взносы. Вторая часть, — кто из-за репрессий или по убеждению сдал партийный билет и примкнул в ряды БНФ, — эта часть и есть поборники революционной перестройки.

Коль уж мы называем перестройку революционной, советовал бы авторам публикаций "С болью в душе" и "Осуждаем такие действия" /В.Ермаков и др., "Заря"

/Продолжение на ст.3/

"ВЗГЛЯД СО СТОРОНЫ"; /начало на ст.2/

7.03.90г./ поинтересоваться в словаре иностранных слов, что же такое "революция"? Также обращаюсь к вам — будьте благоразумны, разберитесь хорошенько в нынешней ситуации в обществе, Республике, стране! И не удивляйтесь и не возмущайтесь: то, что вы наблюдали на митинге — это и есть начало перехода от однопартийной системы управления страной, к многопартийной на демократической основе. Вы наблюдали ростки будущего правового демократического государ-

ства. Не "пугайте" нас демократией и не старайтесь приписывать Н.Прокоповичу того, что реакция многотысячного митинга была заказана им.

г.Брест, Н.И.МИКУЛИК.

АД РЕДАКЦИИ: Гэты ліст Н.І.Мікуліч паслаў у редакцыю газеты "Заря", але там яго "не заўважылі". Цікава, колькі падобных лістоў яшчэ "не заўважыла", не апублікавала "Заря"?

УХВАЛЫ МІТЫНГУ. БЕРАСЬЦЕ. СТАДЫЁН "ДЫНАМА". 25 ЛЮТАГА

НА МІТЫНГУ ПРЫСУТНІЧАЛА КАЛЯ 15000 ЧАЛАВЕК

Ухвала № 1.

Мы, удзельнікі мітыngu-сустрэчы выбаршчыкаў Брэста з кандыдатамі ў народныя дэпутаты, ПАТРАБУЕМ:
- рэгістрацыі Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне" і неадкладнай публікацыі ў газеце "Заря" выбарчай платформы БНФ;
- даць памяшканьне Берасьцейскай Рэгіянальнай Радае БНФ "Адраджэньне".

Ухвала № 2.

Грамадзтву неабходна рашучае абнаўленьне. Аднак на Беларусі перабудовачныя працэсы ідуць марудна. У кіруючых структурах розных узроўняў заселі людзі, якія даўно вычарпалі крэдыт доверу, прадаманствалі нежаданьне і няздольнасць да асэнсаваньня новых рэалій.

Як тапелай за саламінку, такія кіраўнікі хапаюцца за ідэю моцнай цэнтралізаванай улады, "железнай рукі". З разьлікам на масавую псіхалогію, яны спараджаюць у грамадзтве пачуцьне трывогі і няўпэўненсьці, палюхаюць пагромамі і высяленьнямі, экстрэмізмам і напшыналізмам.

Яскравае пацьверджаньне гэтаму — нагнятаньне партапаратам масавага псіхозу ў нашым горадзе, заключнай кропкай якога зьявілася выступленьне па абласным тэлебачаньні і радыё 1-га сакратара Брэскага абкама КПБ А.А.Зеляноўскага.

Насьпявае крызіс, які можа прывесці Рэспубліку да непрадказальных вынікаў.

Кіруючыся клопатам пра заўтрашні дзень Рэспублікі, мы, удзельнікі мітыngu-сустрэчы выбаршчыкаў Брэста з кандыдатамі ў народныя дэпутаты, ВЫКАЗВАЕМ ГРАМАДЗКІ НЕЖАВЕР ЦЭНТРАЛЬНАМУ КАМІТЭТУ КПБ І БРЭСЦКАМУ АБКАМУ КПБ.

Ухвала № 3.

Ужо каторы год з высокіх трыбун нас стараюцца пераканаць у адсутнасьці ў партыйных і савецкіх кіруючых работнікаў прывілей, аб добраахвотнай перадачы будынкаў і іншых "сьпецустановаў" народу.

На самой справе, былія "паляўнічыя хаткі" і іншыя незаконныя ільготы схаваны /да лепшага часу/ пад другімі назвамі. Так, прадстаўнікамі БНФ "Адраджэньне" быў зьняты відэасюжэт на персанальных дачах А.А.Зеляноўскага, В.І.Бурскага, А.П.Саенка і іншых кіраўнікоў вобласьці, замаскіраваных пад назвай: "Пятровіцкае лясьніцтва. Аб'ект грамадзянскай абароны".

Зыходзячы з гэтага, мы, удзельнікі мітыngu-сустрэчы выбаршчыкаў Брэста з кандыдатамі ў народныя дэпутаты, ПАТРАБУЕМ:

- неадкладнага перасяленьня ў пустыя дачы абкама КПБ у "Пятровіцкім лясьніцтве" і Белавежскай пушчы сем'яў, пацярпелых ад Чарнобыльскай катастрофы.

- сюжэт, зьняты прадстаўнікамі БНФ "Адраджэньне", прадаманстваць ва усіх відэасалонах Брэста і вобласьці, а вырочаныя сродкі выкарыстоўваць на сацыяльныя патрэбы.

Ухвала № 4.

Мы, удзельнікі мітыngu-сустрэчы выбаршчыкаў Брэста з кандыдатамі ў народныя дэпутаты, ПАТРАБУЕМ ад кандыдата ў народныя дэпутаты БССР П.А.Суцько апублікаваньня на старонках газеты "Заря" ухвалаў, прынятых на мітыngu.

ЯК ВЫЛУЧАЛІ Я. САКАЛОВА

19 студзеня 1990 года ў 13-00 у памяшканьні даённага Дома Культуры адбыўся сход выбаршчыкаў па месцы жыхарства ў Ганцавіцкай выбарчай акрузе нумар 116.

У горадзе пра сход практычна ніхто ня ведаў, акрамя кіруючых органаў. На увесь горад была толькі адна аб'ява, вывешаная 19 студзеня ў 19-00. Нават работнікі Дома Культуры даведаліся пра сход за гадзіну да яго пачатку.

На сходзе прысутнічаў амаль увесь партыйна-гаспадарчы актыв і кіраўнікі гаспадарак раёна. Кандыдатам у народныя дэпутаты БССР быў прапанаваны першы сакратар ЦК КПБ Я.Сакалоў. Гэтую кандыдатуру падтрымалі многія кіраўнікі гаспадарак. Атмасферу, што панавала на сходзе, добра перадае выказваньне аднаго з аратараў:

— Для нашого раёна это большая честь, когда его в Верховном Совете будет представлять первый секретарь ЦК КПБ. Это не Бразаускас, который довел Литву к пропасти.

Калі прадстаўнікі групы падтрымкі БНФ прапанавалі альтэрнатыўную кандыдатуру, заадно спытаўшыся, чаму ў горадзе ніхто ня ведае пра сход, чаму ён праводзіцца ў рабочы час, — у зале затупанелі, закрывалі: "Тоните этих фашистов, их в тюрьму нужно на 15 лет!"

Кандыдатам у народныя дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР быў абраны Я.Сакалоў.

Дамавы камітэт дома № 5 па вуліцы Кастрэчынскай падаў заяву ў выбарчую камісію на правядзеньне сходу па вылучэньні кандыдата ў народныя дэпутаты БССР. Аднак у сходзе было адмоўлена на той падставе, што ў доме не пражывае 300 чалавек /дома, дзе пражывала б 300 чалавек, у Ганцавічах няма увогуле/.

Цэнтральная выбарчая камісія ў Менску зацьвердзіла рэшэньне раённай камісіі.

Аб парушэньнях Закона аб выбарах дамавы камітэт паведаміў у Маскву ў камітэт канстытуцыйнага нагляду.

Пасьля гэтага раённая камісія папрасіла прабацьчыню, спаслаўшыся на тое, што яе няправільна інфармавалі ў Менску. Дамавы камітэт зноў падаў заяву аб правядзеньні сходу па вылучэньні кандыдата ў народныя дэпутаты БССР, аднак атрымаў дазвол на правядзеньне сходу... толькі па вылучэньні кандыдата ў абласны Савет.

21 студзеня 1990 года жыхары горада, што сабраліся на сход па месцы жыхарства, запатрабавалі вылучэньня кандыдата ў народныя дэпутаты БССР. На сходзе прысутнічалі члены выбарчай камісіі. Сход перарос у мітынг, на якім людзі выказваліся аб скасаваньні пастага артыкула Канстытуцыі, аб тым, што зноў у мясцовыя Саветы вылучаны такія кандыдаты, як і пяць гадоў назад, хаця жыць стала яшчэ горш.

Большасьцю галасоў кандыдатам у народныя дэпутаты БССР быў вылучаны выкладчык ПТВ-157 А.Л.Сахараву — чалавек, якога ведаюць у горадзе і вераць яму.

Аднак на наступны дзень прадстаўнікамі мясцовых улад, членамі выбарчай камісіі было заяўлена, што сход быў незаконным.

23 студзеня па ініцыятыве групы падтрымкі БНФ, быў праведзены несанкцыянаваны мітынг "За сацыяльную справядлівасьць і дэмакратыю". Мэта мітыngu — падтрымаць кандыдата ў народныя дэпутаты БССР А.Сахарова.

На мітыngu было сабрана 509 подпісаў у падтрымку кандыдатуры А.Сахарова.

г.Ганцавічы, М.ЛЕНКАВЕЦ.

КАЛІ НЯМА СУМЛЕНЬНЯ

Заўтра мы павінны аддаць свое галасы за народных выбарнікаў. Падзеі апошняга тыдня сьведчаць, што ў Рэспубліцы амаль не засталася людзей, абыякавых да гэтай важнай палітычнай спрэчкі. Кіпень гарацых дыскусій вакол выбараў адчуваць ня толькі на плошчах сталіцы, але і ў кожным працоўным калектыве, у кожнай хаце. І, вядома, больш за ўсё разгараюцца спрэчкі ў тых выпадках, калі прыхільнікі камандна-адміністрацыйнай сістэмы навіязваюць выбарчыкам у якасьці кандыдатаў асоб; страціўшых народны давер. Сьведчаньнем таму і пісьмы з Луніненкага раёна.

Ветэран Вялікай Айчыннай вайны і працы камуніст І.П.Ханін абурэаеша маніпуляцыямі з вылучэньнем кандыдатам у дэпутаты Луніненкага райсавета М.А.Сумара. Удзельнікам сходу ён быў прадстаўлены як старшыня мясцовага райспажывсаюза, хэпа фактычна ім не зьяўляўся. І вось чаму. У кастрычніку 1989 года па ініцыятыве РК КПБ у раёне адбылося пасяджэньне савета ўпаўнаважаных пайшчыкаў, на якім М.А.Сумар абралі старшынёй. Аднак у Белкаапсаюз і перыядычны друк адразу ж пайшлі крытычныя пісьмы. Жыхары раёна паведамілі, што пасяджэньне і выбары прайшлі пад напіскам адказных супрацоўнікаў райкама партыі з парушэньмі статута спажывецкага таварыства.

Былі старшыня райспажывсаюза С.У.Паўловіч, які прапаваў на гэтай-насадзе тры апошнія гады, ня меў спаганьняў, узнагароджваўся ганаровымі граматамі Белкаапсаюза і Цэнтрсаюза, знакам "Выдатнік савецкага гандлю". Якіх-небудзь хібаў у яго рабоце не было.

"Зусім па-іншаму, — піша І.П.Ханін, — складваўся лёс на ніве гандлю у настаўніка па адукацыі М.А.Сумара. Нейкі час ён прапаваў намесьнікам старшынні гарвыканкама, але пасля "цёмных" кватэрных спраў быў пасаджаны ў крэсла начальніка аддзела рабочага забесьпячэньня Луніненкага леспрамгаса. Тут М.А.Сумар парушаў правілы гандлю. Зь яго згоды работнікі базы рэалізавалі дэфіцытныя тавары непасрэдна са складу. За гэта М.А.Сумар быў аштрафаваны на 100 рублёў і атрымаў адміністрацыйнае спаганьне ад упраўленьня рабочага забесьпячэньня Мінлесдрэўпрама БССР. У 1989 годзе яго пасаду скарацілі і пры актыўным удзеле РК КПБ перасадзілі ў крэсла старшынні райспажывсаюза, якога проста выжлі".

Праверка пісьмаў жыхароў Луніненкага раёна падцьвердзіла факт парушэньня дэмакратычных асноў пры выбарах старшынні райспажывсаюза, а таксама і тое, што М.А.Сумар не пазбавіўся старых звычак. 25 сьнежня 1989 года намесьнік старшынні Белкаапсаюза А.А.Шырокіх паведаміў, што праўленьню Брэскага аблспажывсаюза прапанавала "адмяніць сход савета райспажывсаюза, які адбыўся 14.10.89г., і ў месячны тэрмін правесці яго паўторна па пытаньню выбаранья старшынні праўленьня райспажывсаюза. Таксама падцьвердзіліся факты парушэньня правілаў гандлю таварамі павышанага попыту ў сістэме Луніненкага райспажывсаюза, матэрыялы аб, якіх разглядаюцца ў раённым камітэце народнага кантролю".

Далей, як піша І.П.Ханін, падзеі наблілі дэтэктывны сюжэт: "31 студзеня 1990 года ў Лунінен зноў прыхахла аутарытэтная камісія. Ноччу быў арганізаваны збор праўленьня і назначаны сход па выбарах старшынні на 12 гадзін наступнага дня. Праходзілі выбары даволі дзіўна. Многія выступаючыя члены савета ўпаўнаважаных пайшчыкаў гаварылі аб неабгрунтаваным вызваленьні С.У.Паўловіча ад займаемай пасады. З боку прадстаўнікоў Белкаапсаюза і старшынні аблспажывсаюза ў яго адрас крытычных заўваг не прагучала. Аднак у сувязі з тым, што М.А.Сумар з 14.10.89г., хоць і

незаконна, займаў пасаду старшынні райспажывсаюза, вышэйстаячыя органы прапанавалі зноў яго кандыдатуру для выбараў. Адкрытым галасаваньнем яна была падтрымана. Мандатная і падліковая камісіі створаны не былі".

Чытача, вядома, зацікавіць, чаму райкам партыі і вышэйстаячыя органы кааператыві праявілі такую вялікую заклапочанасьць аб працаўладкаваньні М.А.Сумара? Адказ на гэтыя пытаньне, здаецца, можна знайсці ў пісьме настаўніка Галаборскай школы Луніненкага раёна С.В.Бярозкі.

"Яшчэ ў так званым застойным часе я выступіў супраць нядобрасумленых паводзін старшынні нашага калгаса К.А.СУМАРА. Паведаміў аб іх у пракуратуру вобласьці, КПК Брэскага абкама партыі, ЦК КПБ. У адказ шлі пісьмы, што "факты ня маюць месца", а К.А.Сумар прызначылі старшынёй Луніненкага РАПА. Я настойваў, што такі чалавек ня можа быць кіраўніком. У 1983 годзе лёд зрушыўся. Абкам партыі аб'яўляе камуністу К.А.Сумару строгу вымову з занясеннем у картку уліку. За украдзёную ў 1979 годзе і здадзёную на імя песьця калгасную бульбу ён вярнуў у калгасную касу каля тысячы рублёў, тры тысячы заплаціў гаспадыні хаты за пашкоджаньне саду і агарода пры пракладцы пелатрасы ад канторы да сваёй сядзібы, разьлічыўся і за другія грахі. Здавалася б, яму ўжо ня месца ў кіруючым крэсьле".

Аднак "пакараньні" К.А.Сумар ажыроўваеша на вучобу ў Менскую вышэйшую партыйную школу, становіцца другім, а потым і першым сакратаром Брэскага райкама партыі. Зараз ён вылучаны кандыдатам у народныя дэпутаты БССР. Як верыць перабудове, калі такія людзі, страціўшы павагу народа, хутка крочаць па партыйнай лесьвіцы?

Цяпер К.А.Сумар падшукаў пэўнае места і сваіму брату Максіму Андрэевічу. Будучы сам настаўнікам, я магу, відаць, меркаваць наколькі падыходзіць гісторыку па адукацыі пасада старшынні райспажывсаюза. М.А.Сумар "аказаўся" больш граматым і вопытным у справе гандлю, чым сьпелыліст-кааператар зь дзесяцігадовым стажам С.У.Паўловіч, якога зьмясьцілі з гэтай пасады без усякай падставы па патрабаваньню Луніненкага райкама партыі."

Згадзіцеся, балюча і сумна чытаць такое. Але давайце ня будзем сьпяшацца з каментарыямі. Думаю, што гэта лепш за ўсё зробіць кіраўнікі абласной партыйнай арганізацыі і Белкаапсаюза, а таксама выбарчыкі.

А.КАМІНСКІ, /"Чырвоная змена" 3.03.90г./

АД РЕДАКЦЫІ: А.Вашчук у артыкуле "Выборы и выбор" /"Заря" 15.03.90г./ піша: "Я вот недавно обратил внимание на информацию из политической жизни США. Там один из кандидатов, участвовавший в предвыборной борьбе, вынужден был выйти из нее только за то, что будущий студентом допустил плагиат при написании дипломной работы. К сожалению, мы до этого, видимо, не скоро доживем".

Імэнна, ня скоро да гэтага дажывем, бо такія, як кандыдат гістарычных навук, былі загадчык аддзела гаркама партыі А.Вашчук, абліваўчы гразёю кандыдатаў у дэпутаты дэмакратычнага блоку, зусім абыходзіць "чысьціню" сваіх апаратных паплетчыкаў.

Што ж, жадаем К.А.Сумару сваім аутарытэтам "сумленнага" чалавека мацаваць такі ж самы "гонар" партыі.

ПОМНИК ПАУСТАНЦАМ

ІІ лістапада ў Ружанскай пушчы суполка "Спадчына" сумесна з сябрамі з груп падтрымкі БНФ правяла мітынг-рэквіем ля адноўленага помніка паўстанцам, што змагаліся за незалежнасьць Беларусі ад Расійскай Імперыі ў 1863-64 гадах. Для удзелу ў мітынгу былі запрошаны грамадзяне з горада Пружана і мястэчка Ружана, карэспандэнты раённай газэты "Зара камунізму", радыё і тэлебачаньня.

Мітынг адкрывае І.Здановіч, старшыня "Спадчыны". З абеліска ападае белая палотнішча, на магіле па

дзедаўскаму звычай запальваюцца сьвечкі, уздымаеша бел-чырвоная-белы сьцяг.

Прамоўні гавораць пра баі, якія адбываліся тут паміж касіянерамі і расійскім карным атрадам, пра узьвядзеньне на гэтым месцы на пачатку 30-ых гадоў помніка паўстанцам, які зашым па-варварску зьнішчылі ў верасьні 1989 года.

Хто павінен у тым, што народ імкліва страчвае маральныя і духоўныя каштоўнасьці сваіх продкаў і ператвараеша ў безаблічны "савецкі натоўп"? Хто павінен у тым, што гіне жывая беларуская мова, а яе месца займае прынесена чужынцамі? Хто павінен у

/Працяг на ст.6/

ДЗЕ ШУКАЦЬ ПРАВДУ?

Ранняя вясной 1989 года калгас "Рассвет" Уладзімірская вобласці купляў бульбу у калгасе "Савецкая Беларусь" Камянецкага раёна. Старшыня калгаса У.Л.Бядуля прызначыў пану па 80 капеек за кілаграм. Старшыня "Рассвета" хопі і абраўся такой абдзіралаўкай, але купляць мусіў. У гэты ж час са згоды Бядулі /якой не патрабавалася/ Камянецкі райвыканкам зарэгістраваў гандлёва-закупачны кааператыву "Дары прыроды", у гаспадарчую дзейнасць якога уваходзіла скупка ў насельніцтва, калгасаў і саўгасаў сельгаспрадукцыі з далейшай перапрацоўкай, а таксама аказанне паслуг у продажы іх прадукцыі.

Менавіта да кааператыва і звярнуліся за дапамогай прадстаўнікі "Рассвета", прапанаваўшы нарыхтаваць бульбу па больш людзкай пане — 65 капеек за кілаграм. Кааператыву пагадзіўся: за паўтары дні было адгруджана "Рассвету" 52 тонны.

І тут пачалася самая сапраўдная расправа. Мне, старшыню кааператыву, на наступны ж дзень Бядуля звольніў з пасады загадчыка фермы /на гэтую працу я быў запрошаны Бядулем, і ферма была на добрым рахунку/. Аргументацыя: сумнішчэнне пасады і падрыхтаванасць калгаса. Маю жонку, даярку, не дапусцілі да працы. А праз чатыры дні, па патрабаванню Бядулі, кааператыву быў ліквідаваны. Мы з жонкай і трыма дзецьмі засталіся беспрацоўнымі.

І ўсё гэта — з-за канкурэнцыі калгаса, у выніку якой пана на бульбу упала да 50 капеек за кілаграм.

Аднак на гэтым Бядуля не супакоіўся: трэба было адпаведным чынам настроіць грамадскую думку. І ён 17 мая 1989 года друкуе ў "Зарэ" свае "развагі-маралітэ", дзе паклёп і абразы ў наміраас пераўзыходзяць разумныя межы. Не абмінуў знакаміты старшыня нават нашых дзяцей 5-ці, 7-мі і 8-мі гадоў.

Супраць мяне чатыры разы узбуджалася крымінальная справа, аднак кожны раз спынялася з-за адсутнасці складу злачынства. Восць ужо год як нашу сям'ю не перастае шантажыраваць, абліваць памыямі народны дэпутат СССР, старшыня Брэскага аддзялення Савецкага фонду Міру, член абласнога камітэту па барацьбе са злачыннасцю, заслужаны работнік культуры БССР, двойчы Герой Сацыялістычнай Працы і г.д. — У.Л.Бядуля. У гэтым яму спрыяюць пракурор Брэскай вобласці т.Кіткевіч, старшыня абласнога суда т.Знаешаў, старшыня аблвыканкама т.Бурскі. Да усіх іх мы звярталіся за дапамогай, аднак нарываўліся на грубасць і хамства.

І сакавіка 1990 года павінен быў адбыцца суд па аднаўленьні кааператыву, але пракурор Камянецкага раёна Барашкаў сарваў судовое пасяджэнне і заявіў аб намеры узбудзіць чарговую крымінальную справу.

"Летит мужик на собственной конструкции", — напісаў некалі пра Бядулю А.Вазьнясенскі. Памыліўся наэт. "Собственная конструкция" на справе аказалася надзейным апаратам застойных часоў, зламаў якую пакуль што немагчыма. Бо ў адзін бок з распанелым "мужыком" на гэтай "конструкцыі" ляціць уся бюракратычна-адміністрацыйная сістэма.

Камянецкі р-н, К.ШЫМБАРЭВІЧ.

НАМЕНКЛАТУРНАЕ МЫСЛЕНЬНЕ

Першы сакратар гаркама партыі А.Лашкоў, апраўдываючыся на мітынгу 25 лютага за павышэнне зарплат апаратчыкам, сказаў, што рэктар інстытута ці дырэктар завода практычна ніколі не ідзе на пасаду сакратара райкама ці гаркама, бо тут аклад у два разы ніжэйшы...

А калі паглядзець на гэтае пытанне з другога боку: Чаму гэта пасада рэктара ці дырэктара аднаведняя сакратару? Чаму гэтыя пасады уніфікаваныя і ўзаемазамяняльныя?

— Таму, што калі б яго, Лашкова, права ўзяло верх, то ён і сёння ставіў бы і перасоўваў то суды, то туды, то многа яшчэ куды як сьпешылістаў — партыйных "пешак".

Чалавек з такім мысленнем цяпер атрымоўвае 530 рублёў у месяц.

г.Берасье, Я.Б.

НЕ БУДЕМ БЕЗРАЗЛИЧНЫМИ!

Братыя і сестры! Сёчас наша Рэспубліка переживае очень важный и ответственный период — выборы в республиканский и местные Советы. От того, как они пройдут, зависит наше будущее, будущее наших детей. Поэтому давайте отнесемся к выборам со всей серьезностью, давайте проголосуем за людей достойных, которых вы знаете, которых знает ваш коллектив. Не голосуйте за "кота в мешке", предложенного кем-то сверху. И если у вас есть сомнения в кандидате, постарайтесь встретиться с ним на предвыборных собраниях, задать интересующие вас вопросы. Если у вас нет информации о кандидате, лучше такого кандидата вычеркивать в бюллетене. Ведь мы, избиратели, можем допустить непоправимую ошибку, которую уже сделали при выборах народных депутатов СССР. Если мы и сейчас будем безразличными — наши потомки проклянут нас!

И еще вот о чем мне хотелось сказать вам. Не думайте, что представители Белорусского Народного Фронта — плохие люди, которые только пишут воззвания и проводят митинги. Как и все мы, они ищут справедливости, только делают это прилюдно. Давайте поможем им — ведь очень многое зависит от нас самих.

г.Брест, В.П.ЧИСТОВ, ветеран войны и труда.

ЯК СТАНОВЯЦА "НЕФАРМАЛАМІ"

Выкладчыца Брэскай музычнай школы С.Савілава нядаўна нечакана для сябе самой была залічана работнікамі гарвыканкама ў "нефармалы". Чаму? Ды таму, што проста не захачела "сцяваць з чужога голасу" на пленуме абласнога аддзялення Дзіцячага фонду, куды была запрошана як маці пяці дзяцей у якасці... статыста. Сумленны чалавек, С.Савілава не жадала спакойна выслухоўваць справядліва /натуральна, хвалебныя/ наменклатурных работнікаў і выступаць "па паперы". Яна папрасіла слова і адпаведным чынам выказалася аб незаслужаных прывілеях кіраўнікоў вобласці, што упрыгожвалі прэзідыум. У горадзе, як грыбы, растуць адміністрацыйныя оудынікі, а навучэнцы вядзельнай школы эстэтычнага выхавання месцяшчы, як селядцы ў бочцы. С.Савілава ўзялася змерць кабінет сакратара абкама КІБ Манюк, каб параўнаць яго метраж з тымі умовамі, у якіх займаюцца дзеці. Манюк, спадзеючыся на тое, што аратарка "поостынет", запрасіла С.Савілаву зрабіць такі абмер. Аднак на другі ж дзень Святлана Уладзіміраўна скарысталася запрашэннем і літаральна абмерала кабінет. Атрымалася 70 кв.м /на аднаго сакратара/ пры 30 кв.см /на аднаго навучэнца/ у школе эстэтычнага выхавання.

Пасля таго, як формула сацыяльнай справядлівасці была такім чынам выведзена, яе аутарка стала "персонай нон грата" для усіх кіруючых работнікаў вобласці.

Аутарытэт жа С.Савілавай сярод простых людзей значна ўзрос. Члены бацькоўскага камітэту школы пажадалі бачыць яе зваім прадстаўніком у гарсавете. Такое ж жаданне узнікла і ў суседзях сьмелай і незалежнай жанчыны. Дамавы камітэт адзінагалосна вырашыў хадавічаць аб вылучэнні С.Савілавай кандыдатам у дэпутаты гарсавета. Але тут, як заўсёды надзейна, спрацавала "тэлефонная палітыка", закруцілася кола бюракратычнай машыны. Было зроблена ўсё магчымае, у абыход Закона аб выбарах, каб Савілава ня трапіла ў лік кандыдатаў. На яе пратэсты служкі наменклатуры бессаромна заяўлялі: "Вы што, хочце, чтобы городом правили неформалы?"

А як на мой розум, дык такія "нефармалы", як С.Савілава, былі б больш карыснымі ў Саветах, чым тыя, хто сядзеу там да нядаўняга часу і хто з усіх сіл ірвешча заняць дэпутаткія месцы зноў.

г.Берасье, А.Мікалаеў.

забойства мільянаў хыхароу Беларусі у краіне пабудаванага сацыялізму?

Адназ на гэтыя пытанні імкнуліся даць людзі сталага веку, што прайшлі архіпелаг ГУЛАГ, перажылі сталіншчыну, і маладыя, што з напластаваньняў дзюхты і дэзынфармацыі упершыню пачулі прауду аб трагічным лёсе Бацькаўшчыны. І тое, што у шарэнгах суку за новую дэмакратычную Беларусь ідзе моладзь, дае веру ў наша адраджэньне.

І.ПРУЖАНСКІ.

"ШЛЯХ" ЧАКАЕ ТВАІХ ЛІСТОУ, ШАНОУНЫ ЧЫТАЧІ!

ГІСТАРЫЧНЫ КУР'ЁЗ

Так, чужакам спакон вякоу
Напеўнасць і пячотнасць слоу
Зямлі маёй

— былі ня любы.

Я разумев чужакоу:

Чужая мова ломіць зубы.

Але што дзіуна!

Мовай "грубай"

Ды мовай "хамау-музыкау"

Паны, што нас вялі да згубы,

Пілсудзкі і Вільгельм фон Кубэ

Маглі казаць...

А Сакалоу?

А.К.

МОЯ СТРАНА

А.Вольскаму, с пожеланием
удачи на выборах,
от автора.

Страна усю, страна бровей,
Страна военного парада.
Полуразрушенных церквей
И золотого звездопада.

Где каждый третий пролетарий
И каждый к подвигу готов,
Страна Чернобыльских аварий
И многоразовых шприцов.

Страна зарвавшихся генсеков,
Осатанелых бюрократов —
Бездушных получеловеков,
Морально-нравственных кастратов.

Где все чего-нибудь боятся,
Где жизнь построена на страхе.
Где все счастливыми рождаются —
В одной смиренной рубашке.

Страна, где водку пьют, как воду.
Где мать-Земля вне Закона.
Где сахар, мыло и свободу
Дают раз в месяц, по талонам.

Страна бандитов и чекистов,
Страна вопросов и ответов,
Страна парьков и коммунистов —
Моя страна, страна Советов!

А.КОЛЫШЕВ.

"ІНТЭРНАЦЫЯНАЛІСТЫ"

АД ЭКАЛОГІІ

Што нас насыярожае? — Прашапаная прауда. Праз сьпіснутыя зубы кінутае: дазваляеша. І гэты афішыйны нападзавол зьверку яшчэ доуга будзе блукаць у бюракратычных лабірынтах, пакуль дойдзе да выканаўцаў. А тыя неахвотна, са скрышам, гадамі будуць перабудоувацца.

Напеўна таму і абрадаваў і насыярожу мяне адначасна абвешчаны дробненькім прытам паварот ад зьнішчальнай, усеагульнай меліярацыі да пашпартызаньці рэк у Беларусі...

Памятаю, як гучна, пад акампанімент аркестравай медзі пачынаўся наступ меліяратараў на прыроду. Я тады яшчэ хлапчуком быў. Ніколі больш не убачу я, напеўна, такі дзіўны дыван лугу, як ля ракі майго дзяцінства. Заплюну вочы — і вось я раніцою каля самай глыбокай яміны на Зяльвянцы. Азіраюся — у нейкім метры ад мяне узьняўся жывы слупочак — андэтра — і зь цікаўнасцю пазірае на мяне. А колькі радасьці было, калі, абедзьвума рукамі ухапіўшы вудзільна, ледзь дацягнуў да берага сваю першую рыбіну — велізарную серабрыстую плотку!

Але ў школе я нейкак раздвоіўся. Адна палавіна майго "я" па-ранейшаму належыла прыродзе, другая, узабагачаная набытымі "ведамі", хапела ўжо валадарыць над прыродай. Гэтая, другая палавіна, дужэла, расла. І нарэшце дачакалася таго моманту, калі ля нашай былой купальні экскаватар, гучна бухаючы каўшом у раку, вырываў адтуль кавалкі дна разам з гарлачыкамі, аерам, сітнягом. Пасьля кожнага удару ускаламучанай вады несла нерухома белыя стралкі — аглушаную рыбу. Лёгка здабыча абудзіла ў нас нейкую ненажэрную сквапнасць, а меліяратары — тыя і зусім страпілі розум...

Краіне трэба больш хлеба, малака, мяса! Не да ліркі, не да лугоу-мурагоу на берагах вірлівых рачулак... Ці маем мы гэты абяцаны каравай на усю краіну? — Мы маем тарфяныя мячэліцы замест сьнегу, і адмышля ўсё цяжэй: вада з калодзежаў зьнікае.

Маё дзяцінства перакрасьлена прамым, бы аднагалосная пастанова, магістральным каналам, па якому шпарка пльвунь нябачны да гэтага часу чаўны — каравякі зь ферм. Замест поймы — дзьве вузкія пасмы тарфянікаў. Ужо колькі гадоў там нічога ня родзіць. Цімафеюка — і тая стаіць рэдка, як зубы ў стогадовай бабулі.

...Я не кідаўся б у гэтыя згадкі з даволі далёкага ўжо дзяцінства, каб не убачыў на чацьвёртым годзе перабудовы раскапаную пойму ракі Лясной. Раскапаную толькі таму, што не было куды прыткнуць магутны атрад меліяратараў і закапаць выдаткаваньня на іх утрыманьне народныя грошы. І гэты побач з двухсотпятидзятітысячным горадам, пры маўклівай згодзе мясных сродкаў інфармацыі. Пасьля ўсяго, што было пісана-перапісана, казана-пераказана аб праблемах малых рэк. Для каго ж гэты казалася і пісалася, для каго прымаліся урадавыя пастановы? Колькі мы будзем ахвярамі ведамстваў і міністэрстваў, гэтых рабаўнікоў-каланізатараў, якія кіруюцца толькі законам і ўласнай выгоды?

Экалогія — гэты патрыятызм на справе. Аднак, напеўна, і тут мы яшчэ доуга будзем заставацца "інтэрнацыяналістамі", выраджаючыся фізічна і духоўна.

г.Берасьпе, Я.БЯЛАСІН.

У КАВЯРДЗЯКАХ КАЗАЛІ

Перадавым вопытам па правядзеньні выбараў у народныя дэпутаты гатовы падзяліцца з калегамі члены адной з тутэйшых выбарчых камісій: каб пазьбегнуць паўторнага галасаваньня, неабходна выдаваць выбаршчыкам блітэні з ужо закрасьленымі "лішнімі" кандыдатамі.

ШЛЯХ
1-2.90

Нумар падрыхтавалі: Мікола Пракаповіч /рэдактар/, Уладзімір Базан, Валянціна Мароз, Адрас для карэспандэнцыі: 224000 г.Брэст, пашта, а/с 31; тэлефон для паведамленьня: 6-51-35.

Меркаваньні аўтараў апублікаваных матэрыялаў не абавязкова супадаюць зь меркаваньнямі рэдакцыі, Рэгіянальных Рад БНФ і Соймам БНФ "Адраджэньне". Нагадваем, што бяз Валых ахвяраваньняў выданьне "Шляху" стане немагчымым. Фармат — 1/2 друкаванага аркуша. Друкарня пана Марціна Кухты. Наклад — 3000.